

Koduakandi minevikuradadel

Veel Kassari Seltsimajast

Siintoodud fotol võime näha Kassari Seltsimaja (fotol kirjas Noorte Ühingu maja) avamispidustusi, mis leidsid aset 1927. aastal. Maja põles maha juba järgmisel, 1928. aastal. Tulekahju käigus kandus tuli seltsimajalt üle endisele ühekorruselisele mõisa peahoonele, mis põles selle tagajärjel samuti maha. Kuna mõisa peremehed Stackelbergid läksid mõisahoonest elamast ära 1921. aastal, oli mõisa peahoone põlenguni mõisamoonakate (mõisatööliste) elupaigaks, kel seejärel uue elupaiga leidmine kahtlemata raskeks kujunes.

Tiit Sameli tekst, pilt Volli Mäeumbaia kogust

Kassari koolist ja selle eelkäijast 1.

Volli Mäeumbaed

1. Hariduse levikust Kassari saarel.

Koolihariduse andmine Hiiujemaal sai alguse 18. sajandi lõpul. Nii see kui varem levinud **koduõpetus** oli kiriku poolt organiseeritud ja selle järelevalve ning kontrolli all. Pastor käis kord aastas külasidpidi **täiskasvanuid ja lapsi loetamas**. Õpilaste usuliste teadmiste kontrolli nimetati kooli katsumiseks.

Kirjutuskoolid, s.t. koolid, kus kõigi teiste õppeainete kõrval õpetati ka kirjutamist, tekkisid alles 19. sajandi keskpaiku. Esimene oli Kärkla vabrikukool (asutatud 1930), Emmastes Metsalauka (1856) ja Putkaste (1858). Kõik teised vanemad kirjutuskoolid, sealhulgas Kassari, avati mõni aasta hiljem.

19. sajandi esimesel poolel kujunes välja nn. **pühapäevakoolide** võrk. Pühapäeva pealelõunail, mõnel pool ka neljapäeviti, kogunesid kohaliku küla lapsed küla mõne lugeda ja laulda mõistva talumehe juurde. Tema kontrollis laste lugemisoskust (ema voki vurina saatel tuli lugemine või vähemalt veeriminegi selgeks õppida, öeldi “vokk õpetab lapse lugema”), õpetades kirikulaulu, piiblitlugusid ja katekismust, valmistades noori ette **leeriõpetuseks**. (Järgneb)